ВЕЛИКА ПАЛАТА ВЕРХОВНОГО СУДУ: НЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ЗАПОДІЯННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ ТА НЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ЗАЯВЛЕНОГО РОЗМІРУ ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ Є ПІДСТАВОЮ ДЛЯ ВІДМОВИ У ЗАДОВОЛЕННІ ВИМОГ ПРО ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ З БОКУ СУДУ[1]

Верховний Суд (Велика Палата)

Реферат. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 23 січня 2019 р. у справі № 800/416/17 стосується вимоги про відшкодування моральної шкоди, заявленої разом із позовом про визнання протиправною бездіяльності Ради (відповідача) щодо звернення від 11 квітня 2017 р. Позовні вимоги охоплювали ненадання відповіді по суті звернення в установлений законом строк, ненаправлення звернення за належністю, зобов'язання Ради переслати його належному адресатові та стягнення відшкодування моральної шкоди. Суд першої інстанції відмовив у позові, а вимогу про моральну шкоду відхилив як похідну: оскільки основні вимоги не підлягають задоволенню, підстав для стягнення відшкодування немає. Велика Палата, оцінивши встановлені обставини, визнала, що в частині ненаправлення звернення за належністю та зобов'язання його переслати спір вирішено неправильно, а висновок про відмову в цих вимогах необґрунтований. Водночас відмову щодо ненадання відповіді по суті у строк і щодо моральної шкоди визнано правильною, хоча мотиви суду першої інстанції не повною мірою відповідали законодавству. Ключова правова позиція полягає саме у зміні мотивів: у задоволенні вимоги про моральну шкоду відмовлено тому, що позивач не навів жодного обґрунтування ні самого заподіяння йому моральної шкоди відповідачем, ні заявленого розміру відшкодування. Велика Палата нагадала зміст моральної шкоди за ч. 2 ст. 23 Цивільного кодексу України: фізичний біль і страждання через каліцтво чи інше ушкодження здоров'я; душевні страждання у зв'язку з протиправною поведінкою щодо особи, членів її сім'ї чи близьких родичів; душевні страждання через знищення чи пошкодження майна; приниження честі, гідності та ділової репутації. З постанови випливає, що навіть частково встановлена протиправна бездіяльність відповідача не тягне автоматичного стягнення моральної шкоди: позивач має обґрунтувати і факт страждань, і розмір компенсації. Для практики це означає потребу в доказах, які розкривають зміст і глибину страждань та їх зв'язок із порушенням; одним із таких доказів може бути висновок судово-психологічної експертизи.

Ключові слова: моральна шкода, відшкодування моральної шкоди, обґрунтування розміру відшкодування, Велика Палата Верховного Суду, стаття 23 ЦК України, звернення громадян, протиправна бездіяльність, тягар доказування, судово-психологічна експертиза.

Grand Chamber of the Supreme Court: Failure to Substantiate the Infliction of Moral Damage and the Amount Claimed Is a Ground for Dismissing a Claim for Its Compensation

Verkhovnyi Sud (Velyka Palata).

Abstract. This summary concerns the ruling of the Grand Chamber of the Supreme Court of Ukraine of 23 January 2019 in case No. 800/416/17. The claimant challenged the inaction of a Council (the respondent) in handling an appeal dated 11 April 2017, namely the failure to reply on the merits within the statutory time limit and the failure to forward the appeal to the competent body, sought an order obliging the respondent to forward it, and claimed compensation for moral damage. The first-in-

stance court dismissed the claim and treated the moral damage demand as derivative: since the main claims failed, there was no basis for compensation. Having assessed the established circumstances, the Grand Chamber held that the claims concerning the failure to forward the appeal and the related obligation had been wrongly decided. It agreed, however, that the claims concerning the failure to reply on the merits in time and the claim for moral damage had been rightly dismissed, although for reasons that did not fully correspond to the law. The key legal position lies in the changed reasoning: the claimant offered no substantiation either of the fact that the respondent had caused moral damage or of the amount of compensation claimed. The Grand Chamber recalled the forms of moral damage listed in Article 23(2) of the Civil Code of Ukraine: physical pain and suffering caused by injury, mental suffering caused by unlawful conduct towards the person or family members, mental suffering caused by destruction of or damage to property, and humiliation of honour, dignity and business reputation. The ruling shows that even partly established unlawful inaction does not automatically lead to an award; the claimant must substantiate both the suffering and the amount. In practice this calls for evidence on the nature and depth of suffering, which may include the opinion of a forensic psychological examination.

Keywords: moral damage, compensation for moral damage, substantiation of the amount claimed, Grand Chamber of the Supreme Court, Civil Code of Ukraine, citizens' appeals, unlawful inaction, burden of proof, forensic psychological examination.

Першоджерело: *Постанова Великої Палати Верховного Суду від 23.01.2019 у справі № 800/416/17.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 01.02.2022.*

References

1. Verkhovnyi Sud (Velyka Palata). Velyka Palata Verkhovnoho Sudu: ne obgruntuvannia zapodiiannia moralnoi shkody ta ne obgruntuvannia zaiavlenoho rozmiru vidshkoduvannia moralnoi shkody ye pidstavoiu dlia vidmovy u zadovolenni vymoh pro vidshkoduvannia moralnoi shkody z boku sudu [Grand Chamber of the Supreme Court: Failure to Substantiate the Infliction of Moral Damage and the Amount Claimed Is a Ground for Dismissing a Claim for Its Compensation] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2022. Vol. 7, No. 1 (37). URL: https://expertize-journal.org.ua/baza-pravovykh-pozytsii-verkhovnoho-sudu/6499-velika-palata-verkhovnogo-sudu-ne-obgruntuvannya-zapodiyannya-moralnoji-shkodi-ta-ne-obgruntuvannya-zayavlenogo-rozmiru-vidshkoduvannya-moralnoji-shkodi-e-pidstavoyu-dlya-vidmovi-u-zadovolenni-vimog-pro-vidshkoduvannya-moralnoji-shkodi-z-boku-sudu (onovlena versiia vid 01.02.2022). [in Ukrainian].

2. Postanova Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu vid 23.01.2019 u spravi № 800/416/17 [Ruling of the Grand Chamber of the Supreme Court of 23.01.2019 in Case No. 800/416/17]. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/79958100 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].